

AUDIMO JUOSTŲ RAŠTAI ETNOGRAFO, FOTOGRAFO BALIO BURĄČO NUOTRAUKOSE

Darbą parengė Karmėlavos Balio Buračo gimnazijos 1b klasės mokinė
Auksė Vaištaraitė, ruošė technologijų mokytoja Aušra Petrusėvičienė

- AUDIMO ISTORIJA
- AUDIMO ISTORIJA LIETUVOJE
- JUOSTOS
- RAŠTAI
- ŽALČIO RAŠTAS
- ASMENINĖ PATIRTIS
- MANO JUOSTA
- BALYS BURAČAS
- INFORMACIJOS ŠALTINIAI

TURINYS

AUDIMO ISTORIJA

Austi pradėta iš gyvulinės (vilna), gyvūninės (šilkas) kilmės ir įvairių augalinių pluoštų. Pirmieji audimo įrankiai buvo lentelės su dviem skylutėmis, vėliau keturiomis ar šešiomis. Jas persukant susidaro žiotys, pro kurias peršaunami siūlai. Toks audimas vadinamas vytiniu, juo iki XIX a. taip buvo audžiamos įvairių spalvų ir sudėtingų raštų siauros juostos.

Bronzos amžiuje Vidurio Europoje austa vertikaliosiomis staklėmis, kurių apmatai buvo įtempiami pasvarais. VI a. atsirado audimo manufaktūrų, XVI a. - XVIII a. jos paplito ir Europoje. 1785 m. išradus mechanines audimo stakles, namudinį ir amatininkškąjį audimą pradėjo stelbti tekstilės pramonė.

Nuo seno audžia ir moterys, ir vyrai. Agrarinėse bendruomenėse dažniausiai audė moterys, miestuose – vyrai. Vieni garsiausių yra Azijos kilimų bei Europos gobelenų meistrai. Vyrai daugiausia audė pardavimui, moterys – namų reikmėms.

AUDIMO ISTORIJA LIETUVOJE

Nuo seno Lietuvoje austi balti ir spalvoti audiniai. II–IV a. kapinynuose randama kanapinių, lininių ir vilninių audinių. Iš pradžių austa vertikaliosiomis, nuo XIII a. – horizontaliosiomis staklėmis. XIX a.–XX a. viduryje austa mechaninėmis audimo staklėmis. XIX a.–XX a. pirmoje pusėje drabužiams, patalynei, rankšluosčiams ir staltiesėms austa paprastu drobiniu pynimu – ruoželiu, rečiau atlasu (statiniu). XIX a. pabaigoje Vilniuje įsteigus audimo mokyklą imta rengti parodas. Tautodailės tradicijas 1926–1940 m. puoselėjo Žemės ūkio rūmai. Ilgainiui profesionalaus amato reikšmė didėjo, meistrai plėtojo senąsias audimo tradicijas. Liaudies audimo techniką ir būdus tebenaudoja tautodailininkai. 1972 m., 1977 m., 1982 m. ir 1988 m. Panevėžyje surengtos audėjų dienos.

Audimo praktika 1935 m.
Aleksandro Stulginskio universiteto muziejus

JUOSTOS

Juostos – viena savičiausių ir archajiškiausių lietuvių tautodailės sričių.

Pati paprasčiausia ir seniausia – pintinė juostų audimo technika. XIX – XX a. pr. pintinės juostos labiausiai buvo būdingos Auštaitijai. Tačiau jos buvo gerai žinomos ir Šiaurės Žemaitijoje.

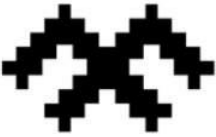
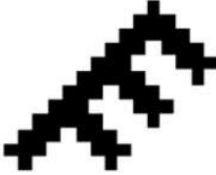
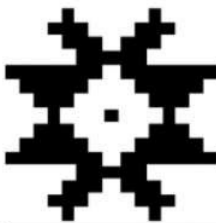
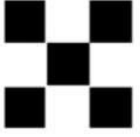
Rinktinės juostos – pačios įvairiausios, sudėtingiausios ornamentikos ir labiausiai paplitusios geografiškai bei gausiausiai austos juostos Lietuvoje. Daugiausia jų randama Dzūkijoje ir Suvalkijoje, Mažojoje Lietuvoje, gerokai mažiau atskirose Aukštaitijos ir Žemaitijos vietovėse.

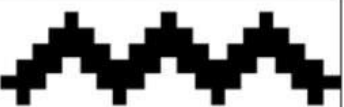

RAŠTAI

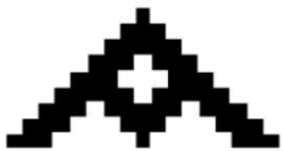
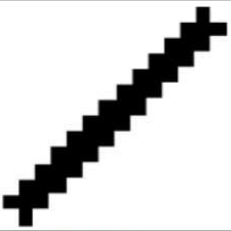
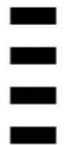
Rinktinių juostų išskirtinė svarbiausia ypatybė – sudėtinga, dažniausiai dvipusė ornamentika. Ornamentiką dažniausiai sudaro ir dugno raštas ir išrinktas ornamentas. Nors pasitaiko ir tokio dekoru, kuriame raštai išrenkami lygiame juostos dugne. Juostose vyrauja balta dugno spalva, tačiau pasitaiko ir kitokių juostų – kurių dugnas – vienspalviai spalvotas, kontrastingas raštų koloritui. Vakarų Lietuvoje pasitaiko juostų su dvispalviu dugnu. Išskirtinė daugelio rinktinių juostų savybė – puošnūs, papildomų spalvų siūlais praturinti juostos galų kutai. Juostose vyrauja nutrūkstami raštai, nenutrūkstami audžiami žymiai rečiau.

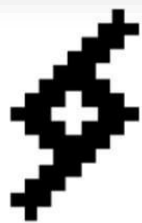

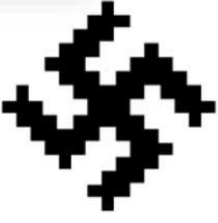
Rinktinių juostų ornamento tradicija atsekama nuo Senosios Europos kultūros laikų. Tiesioginė tradicija akivaizdi Baltų kraštuose nuo XI a. – juostų raštai plėtojami iš 18 pirminių, archetipinių ženklų:

			
Akutė, Varnakis, Burtukė, Riešutukas, Langučiai	Kryžiukas, Krikštelis, Gvazdikas, Gromatėlė	Žalčiukas	Eglutė, Šluotelė, Vištakojėlė

			
Žirgeliai, Arkliukai	Grėbliukai, Šukos	Žvaigždutė, Lapuota snaigė, Saulutė, Roželė	Katpėdėlė, Žvaigždutė, Rožytė, Dimučiai, Sėjukas, Šiškučiai

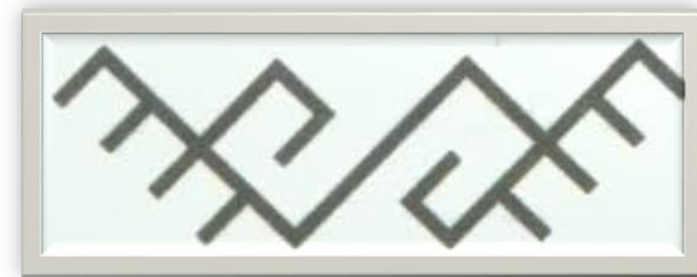
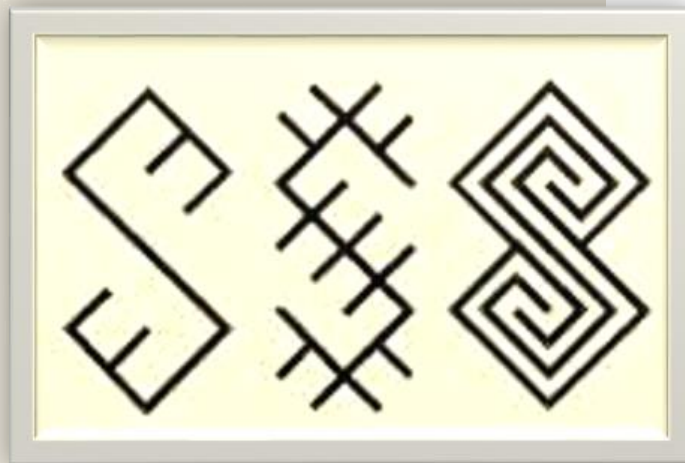
			
Roželė, Erškėtėlis, Snaigė, Žvaigždutė, Saulukė, Gėlytė	Vėželis, Vėžlelis, Varlytė, Voras, Keturkėla, Nagos, Obelėlė, Plačiakojis	Lankutė, Kripė, Vingelis	Ožkana- gutis

		
„Stogelis“	„Strižainė“	Slanksteliai

		
„Meandras“	Liktoriukai	Sulaužtinis

Žalčio raštas

Žalčio ženklas glaudžiai siejamas su saule ir žeme, kartais pastarąją simbolizuojantis.

Prieverpsčių meistras saulės ženklą dažnai vaizdavo su viengubu ar dvigubu žalčio rašto apskritimu, juosiančiu saulės diską.

Senovės baltų mitologijoje žaltys siejamas su žemės, žmonių ir gyvulių vaisingumu, su žmonių laime ir gerove, su mirusiais. Dar su žalčiais siejamos meilės, giminės nesibaigimo idėjos. Svastiką sudaro dvigubas žalčiukas. Buvo tikima, jog žaltys gali pašaukti iš dangaus lietų, todėl buvo laikomas tarpininku tarp dangaus ir žemės. Manoma, kad žaltys galėjo būti žinių luomo ženklas. Žaltys – namų, židinio, mirusių protėvių, gerovės, sveikatos ir vaisingumo dievybė. Jis buvo laikomas gerąja namų dvasia, globėju ir gydytoju.

Asmeniškai aš pati moku austi juostas, su raštu ir be rašto. Austi tautines juostas išmokau stovykloje, Dzūkijos kaime. Stovyklą rengė mano mama, ji irgi moka austi. Mano mama ir anksčiau organizavo stovyklas, pvz.: riešinių, ir po ilgos pertraukos surengė juostų audimo stovyklą (2019 m.) mūsų sodyboje. Stovykla truko visą savaitę ir buvo galimybė išmokti juostų audimo iš profesionalių, jau garbaus amžiaus sulaukusių, audėjų iš gretimo kaimo. Buvome ir paskaitoje apie raštus ir simbolius, kurie yra įaudžiami į juostas. Tai buvo ilga kelių valandų paskaita.

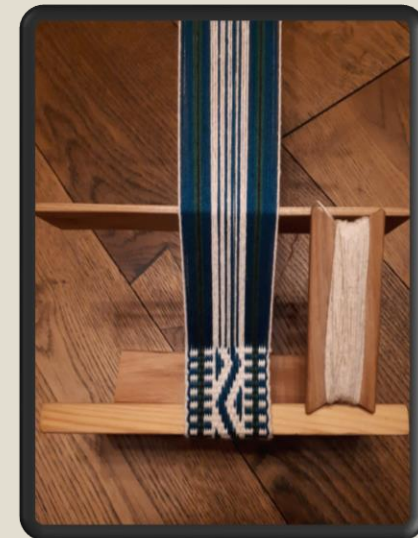
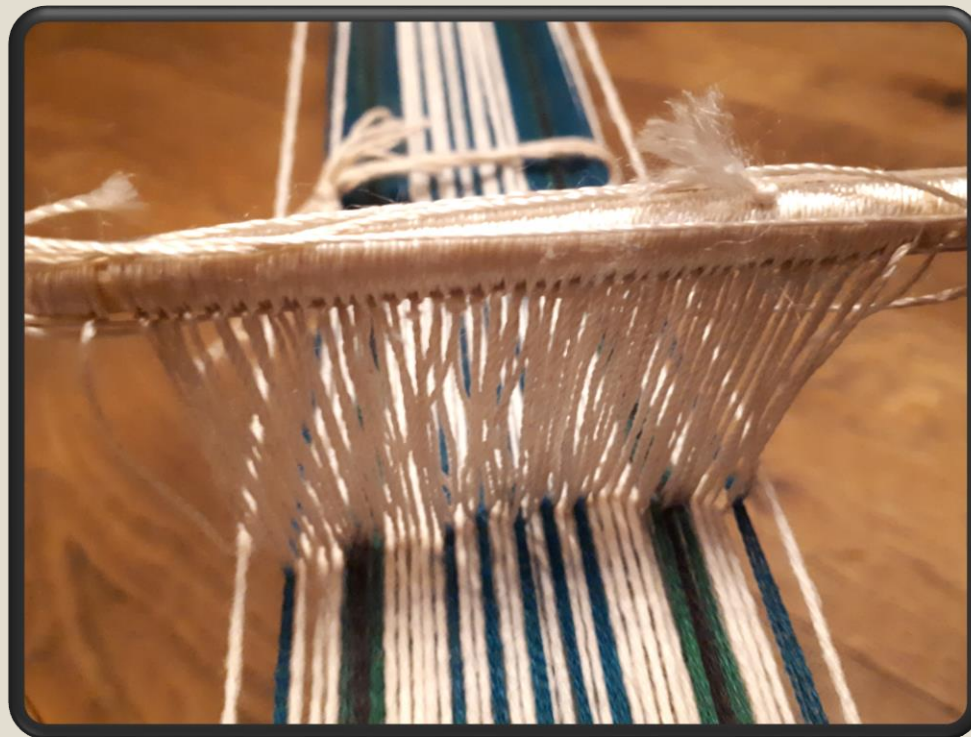
ASMENINĖ PATIRTIS

Šių metų vasarą mama surengė antrą juostų stovyklą. Pratęsimą pirmosios. Šį kartą ji buvo perpus trumpesnė ir daugiausia mus mokė austi rinktines juostas su raštu. Aišku, aš irgi dalyvavau.

Kalbėdama apie raštus išskyriau vieną iš visų kitų. Žalčio ženklas šiuo metu man yra svarbiausias. Šis raštas rinktinėse juostose yra lengviausias, sakė mano mokytoja. Iš pradžių norėjau imti sunkesnį raštą, tačiau mane perkalbėjo. Ir aš pradėjau austi juostą su žalčiuo raštu. Ją audžiu šiuo metu. Procesas lėtas, tačiau nenoriu, kad malonumas taptų darbu, nes tada nebus smagu.

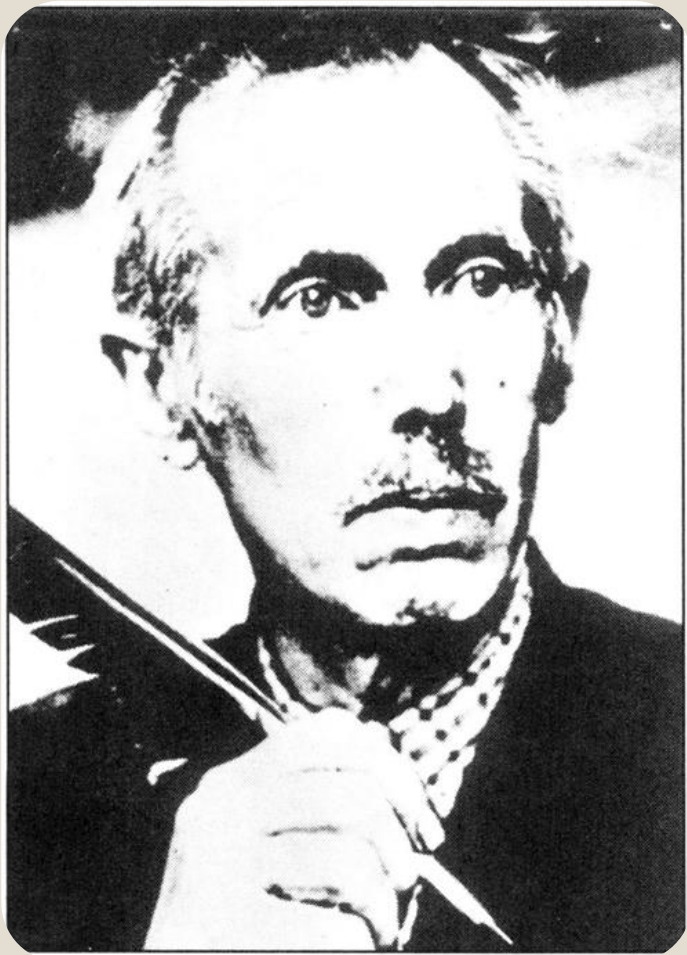
MANO JUOSTA

Mano juosta

BALYS BURACĖS

Balys Buračas yra, be abejonės, Lietuvai nusipelnęs žmogus. Ne tik žmogus, kurio vardu buvo pavadinta mano gimnazija. Balys Buračas - vienas iš fotografijos pradininkų Lietuvoje, plataus akiračio kraštotyrininkas, pusšimtį metų keliavęs po gimtąjį kraštą su fotoaparatu rankose. Pirmasis mūsų krašte panaudojo fotoaparata kraštotyros reikalams. Savo fotografijomis jis sukūrė platų ir tikrovišką etnografinės Lietuvos paveikslą. Keliaudamas po Lietuvą sukaupė didžiulį fotoarchyvą, kurį suskirstė į keturias dalis. Viena iš jų buvo tautodailė, į ją įėjo ir audimo darbai. Balys Buračas buvo surinkęs net 800 lietuviškų tautinių juostų.

Balys Buračas ir jo
nuotraukos

TARPUKARIO VEIDAI

Balys BURAS

DARBAI IR ŠVENTĖS

- <https://www.vle.lt/Straipsnis/audimas-66709>
- <http://lietuvostautodaile.lt/straipsniai/1041-vytautas-tumenas-lietuviu-juostu-tradicijos-ivairove>
- https://d.facebook.com/balturastai/photos/ms.c.eJw1zMERwDAIA7CNesQYY~;ZfrNckfeqjNFp0IY YsPWIOK6aljnXdVBFyz7WwrTwe9GeNt51r0~_06 Su4aBn5~;v0K6Fo~;XsTMQAwovOGwgog~-~- .bps.a.382768355427790.1073741829.382706452100647/382768362094456/?type=3&source=49&_tn_=EH-R

INFORMACIJOS ŠALTINIAI

DĚKOJU UŽ DĚMESÍ!

